

JOZEF GREGOR-TAJOVSKÝ NAGYLAKON

Írta: SZINCSONK GYÖRGY

Az alföldi szlovákság irodalmi és kulturális életének egyik jellemvonása, hogy művelőit két csoportba sorolhatjuk. Ez a csoportosítás a XVIII. század elejétől, az itteni szlovákok idetelepítésének idejétől egészen 1918-ig, a polgári demokratikus Csehszlovák Köztársaság megalakulásáig terjedő időszakra vonatkozik. A számottevőbb csoport azokból a papokból, tanítókból és tanárokból, illetve azok leszármazottaiból került ki, akik az Alföldre települt szlovákság kisszámú értelmiségét alkották. A második csoportba sorolhatók viszont csak átmenetileg tartózkodtak itt, életük nagy részét Szlovákiában töltötték, és műveikkel hozzájárultak a szlovák irodalom gazdagításához. Ugyanakkor munkásságuk jelentős az alföldi szlovákság irodalmi és kulturális életének szempontjából is, mert itt alkotott — általában az alföldi szlovákok életét ábrázoló — műveikkel hozzájárultak a nép kulturális színvonalának emeléséhez. Irodalmi ténykedésük mellett ki kell emelni azon fáradozásukat, amely az itteni szlovákok nemzeti érdekeinek védelmét szolgálta.

Jozef Gregor-Tajovský az utóbbiakhoz tartozott. Tajovský (1874–1940) a falu realista ábrázolása szempontjából a szlovák kritikai realizmus legnagyobb alakja. Sok mindent fel tudott számolni elődeinek, pl. Svetozár Hurban-Vajanský konzervatív, vagy Martin Kukučín illuzionisztikus szemléletéből. Ő az első, aki — a szlovák széppróza több évtizedes késését akarva behozni — el tudta érni a korabeli európai széppróza színvonalát. Ez az éleslátású író a parasztság különböző rétegeinek, de főképpen a legszegényebb részének és osztályharcának a kritikai realisták között is a legrealisabb ábrázolását adja. Sőt, műveiben — és ebben ő az első — megjelenik a kizsákmányolt mezőgazdasági és ipari proletár is. Pozitív hőseire jellemző, hogy végtelenül becsületes emberek, akikkel az író — különösen súlyos anyagi gondjaik közepette — mély-ségesen együtt érez.

1904 őszén a Nagylaki Népbank könyvelői állása megüresedett. Boor Lajos, evang. pap és egyben a bank igazgatója, új hivatalnok után nézett. E célból utazott el Túróczzsentsmártonba, ahol a Táttra Bank könyvelőjével, Peter Kompiš-sal tanácskozott [1] Kompiš az új könyvelői állás betöltésére a 30 éves Jozef Gregort javasolta, aki ekkor Mártonban súlyos anyagi gondokkal küszködött. Jozef Gregor a felkínált állást elfogadta, és néhány nap múlva elutazott a jelenleg Román Népköztársasághoz tartozó Nagylakra. Így került 1904 őszén Tajovský a több mint 14 000, többségében szlovák lakosságú közösségbe. Itt 6 évig banktisztviselőként dolgozott, majd 1910-ben Eperjesre került, ahol a Táttra Bank egyik fiókjának vezetésével bízták meg.

Nagylakra kerülésekor verseken kívül már írt néhány jól sikerült falusi témájú novellát és színdarabot. Az új munkahely a fiatal banktisztviselőt nagyon lefoglalta és kimerítette. Annak ellenére, hogy a hivatali munkát nem szerette, munkáját mindig becsületesen, az intézmény érdekeinek megfelelően, igyekezett elvégezni. Erről tanúskodik 1905. március 19-én Andrej Halašához [2] írt levele: „Milyen más az élet egy ilyen hivatalban, ahol minden kristálytiszt, ahol mindenki mint szorgos gazda őszintén fáradozik az intézet felvirágzásán.” [3]. Részben Tajovský nagy lekötöttségével magyarázható az a tény, hogy Nagylakra kerülése után viszonylag elég hosszú ideig nem írt semmit. Andrej Halašához 1905. február 20-án intézett levelében írja, hogy amióta itt van, még nem volt toll a kezében, pedig ennek már majdnem egy éve [4]. A másik ok: Szlovákiából jött embernek előbb meg kellett ismerkednie az alföldi és a szlovákiai viszonyoktól eltérő körülményekkel, hogy azokat műveiben realista módon ábrázolni tudja. Márpedig ő csak realista módon szeretett és tudott írni. Mentalitására jellemző menyasszonyához, Hana Lilgovához 1906. december 5-én Nagylakról írt levele: „Írj egyszerűen, mint ahogy én írom e sorokat. Nem szükséges, sőt nem is szabad mesterkéltten írni, kerüld a frázisokat. Az élet nehéz, ne járj fellegekben, ne élj a mesék világában, hanem *maradj az élet valóságánál*” [5] (kiemelés tőlem). Mivel a polgári családban nevelkedett Hana Lilgovára hatottak a mártoni Szlovák Nemzeti Párt konzervatív politikusaik elvei, a hlaszistákkal [6] szimpatizáló Tajovský menyasszonyán keresztül a Szlovák Nemzeti Párt illúzionisztikus szemléletét, az élettől való elszakadás politikáját is bírálta. Bár Andrej Halašával együtt már járt a dunántúli és az alföldi szlovákok között, egy bizonyos időnek el kellett telnie ahhoz, hogy műveiben az itteni emberek megjelenjenek. A Nagylakon eltöltött hat év elegendő volt Tajovskýnak arra, hogy az ottani viszonyokat éles bonckés alá vegye. A nagylaki ember és gondolkodásmódjának megismerését nagyon elősegítették Tajovský emberi tulajdonságai. Egyszerűségének, szerénységének és őszinte jellemének köszönheti, hogy rövid idő alatt elnyerte a nagylakiak bizalmát. Erről Andrej Halašához 1908. október 23-án írt levelében boldogan újságolja: „A nagylaki szlovákok meg nem érdemelt bizalmát élvezem...” [7]. Tajovský közszeretetnek örvendett. Sok meghívást kapott lakodalmakra, disznótorokra és különböző családi ünnepekre. Sőt kint a mezőn többször felkereste az aratókat is, és elbeszélgetett velük. A bankban szerzett élményein kívül főleg ezek azok a legfontosabb források, amelyekből az író hőseinek ábrázolásához anyagott merített. Így szerzett élményei alapján írta egyszerű novelláit és drámáit. Többek között itt írta „*Horký chlieb*” (Keserves kenyér), „*Na chlieb*” (Kenyerért), „*Susedi*” (Szomszédok), „*Mamka Pôstková*”, „*Pavel Suchánsky*” című novellákat, valamint a „*Statky-zmätky*” (A vagyon zavart okoz) 5 felvonásos, „*V službe*” (Szolgátságban) 1 felvonásos és „*Matka*” (Az anya) ugyancsak 1 felvonásos színművét.

Novelláira jellemző, hogy a nép legelhagyatottabb, legkiszákmányoltabb részével foglalkozik. Ez annál is szembetűnőbb, mert Nagylak eléggé gazdag parasztfalu volt. Milyen megrendítő módon ír pl. özvegy Turjannéről a „*Horký chlieb*” c. novellájában. Turjanné a gazdag szabó gyermekeire vigyáz egy egész éjszakán át, amíg az a feleségével mulatságba megy. Az övéi egyedül vannak otthon, s ő tüdőbajt kap, mert a fagyos éjszakában el-elszalad megnézni őket. Mamka Pôstková személyében (Mamka Pôstková) egy idős özvegyasszonyt mutat be, aki néhány forintos adósságára az összekuporgatott kamatpénzt mindig pontosan a megszabott időre beviszi a bankba. A „*Na chlieb*”

kendergyári munkása a népbankban kölcsönért könyörög, hogy megvédje családját az éhhaláltól. Hasonló eseteknek Tajovský nap mint nap szemtanúja volt. Mint banktisztviselőnek bőven volt alkalma találkozni szegény, szerencsétlen emberekkel, s rajtuk megfigyeléseket végezni. Ennek eredményeként születtek a szegény emberekről írt portré-sorozatai. E novellák írásakor már más a véleménye a „nép” bankokról, mint Nagylakra kerülésekor. Akkor elismerő hangon szól róluk, s nyilván megtévesztették azok a burzsoá körök, akik a szlovák lakosság nemzeti érzéseit kihasználták e bankok alapításánál. A bankban töltött néhány évi tapasztalat után rájön arra, hogy a népbankoknak semmi közük sincs e néphez, hogy ezek csak a burzsoázia számára hoznak hasznot.

A „Na chlieb” c. novella azért is jelentős, mert vele — mint még néhány novellájával — a szlovák irodalomban megjelenik a kizsákmányolt proletár. A műben feltárja a burzsoáziának, a burzsoá értelmiségnek a proletárhoz való viszonyát. Maró gúnnyal ír a burzsoázia „emberségességéről”.

Hogy hőseit mennyire az életből vette, arra tipikus példa „Pavel Suchánsky” c. novellája. Pavel Suchánsky a Nagylaki Népbank pénztárosa volt. Szilárd jelleméért, a szlovák nemzeti mozgalomban végzett odaadó munkájáért Tajovský nagyon megszerette ezt az alföldi szlovákot. A nagylaki szlovákság igazi vezetőjének őt tartotta. Emlékét a róla írt novellában örökítette meg. Halála után Andrej Benčík, a népbank pénztárosa lett Tajovský leghűségesebb küzdőtársa. Az élettel való kapcsolata jól kifejeződik nyelvében és stílusában is. A „Na chlieb” c. novella bevezető soraiban elmondja, hogy nap mint nap jönnek a kölcsönért könyörgők, majd így folytatja: „Most egy ilyen esetet beszélek el”. A valóságot művészi módon mondja el. Nyelvezete nagyon egyszerű. Novelláit, drámáit azoknak szánta, akikről szólnak: a legszélesebb néptömegeknek. Íróársait is arra inti, hogy a nép számára érthető nyelven írjanak... „ha a mi íróink a nép nyelvén tudnának írni, ez jelentene csak igazi örömet a nagylakiaknak!” [8].

Nagylakon írt novelláiban, de különösen színműveiben erősen érezzük az alföldi környezetet, a szlovákiától részben elütő életet. Ennek az az oka, hogy Alföldön a mezőgazdaság kapitalizálódása előrehaladottabb stádiumban van, mint Szlovákiában. Itt a gazdag paraszti réteg és a szegény parasztság, valamint a mezőgazdasági munkásság között a különbség élesen jelentkezik. A föld utáni éhség is jellemzőbb az alföldi parasztságra.

Színműveinek jellemző alföldi sajátosságairól Štefan Krčméry a következőket írja „Ezekben a színművekben jobban érezni Tajovskýt, az alföldi szlovákot, mint ahogyan ezt egy felvidéki embernél feltételezhetnénk.” [9]. Ez Tajovský írói nagyságát dicséri, mert rövid idő alatt az új környezetet megismerve úgy ír az itteni szlovákság problémáiról, mint egy született alföldi. Hana Gregorová meg ezt állapítja meg: „A V službe c. színmű témája alföldi környezetben játszódik, és így nem jellemezheti a felvidéki szlovák falu légkörét...” [10].

A „Statky-zmätky” c. színművében az alföldi életre jellemző földéhséget kritizálja. A föld a mérvadó a fiatalok egymáshoz való viszonyában is. Palčík, a gazdag gyermektelen falusi gazda rábeszéli az idősebb Lavkóékat, hogy adják hozzá örökbe a fiukat, Ďurkot. Ő már öreg s a gazdaságban fiatal, erős kézre van szüksége. Mindjárt menyasszonyt is ajánl a fiatalembernek, hogy öreg feleségét is tehermentesítse. Ďurko el is jegyzi Zuzkát, holott eddig nem is

nagyon ismerte és máshol is van érdekelve. De a terve nem sikerül. Ďurkonak nem ízlik a munka, amelyből Palčík mind többet és többet követel. A fiú össze is tűz örökbefogadó gazdájával, mert az egy darab földet sem hajlandó ráíratni. Zuzka is kifogásolja a rossz bánásmódot, amelyben Palčíké, de Ďurko is részesítették, ott is hagyja őket. Ďurka erre örömmel hozza magával igazi szerelmét, Betát. Úgy fest a dolog, hogy minden rendbejött, amíg ki nem tör az újabb vihar a fiú s Palčík között. Amikor Ďurko ismét előáll és követeli a darab föld átírását, Palčík végleg visszautasítja, hiszen sohasem gondolta ezt az „örökbefogadást” komolyan, csak ki akarta használni a fiatalokat. A csalódott Beta elválík, Ďurkót meg a gazda pisztollyal kergeti el a háztól. Most, hogy kisült Palčík gonoszsága, Zuzka és Ďurko szülei kibékülnek, de a fiatalok házasságát már nem lehet újra összehozni. A happy-end nélküli befejezéssel az író a tipikust akarja hangsúlyozni.

A darabot 1909-ben írta, és még abban az évben a „Slovenské pohľady” (Szlovák Szemle) a következő alcímmel leköszölte „Kép az alföldi szlovákok életéből 5 felvonásban”. Mint látjuk, a mű alföldi sajátosságát maga a szerző is szükségesnek látta hangsúlyozni. Bár a színművet a túróczszentmártoni műkedvelők már 1910-ben nagy sikerrel előadták, mégis elmondhatjuk, hogy kezdetben Szlovákiában inkább Tajovskýnak azok a színpadi művei nyertek teret, amelyek a felvidéki élet tipikus ábrázolói voltak. Az alföldi szlovákság — különösen a „Statky-zmätkyt” — meg éppen e sajátossága miatt szerette. A tótkomlói műkedvelő színjátszók pl. előbb játszották a „Statky-zmätkyt”, mint a Ženský zákont” (Asszonyok törvénye) annak ellenére, hogy a Ženský zákonn sokkal szórakoztatóbb darab. Ez ugyanis akkoriban az előadásra kerülő mű kiválasztásánál lényeges szempont volt a fejlődésnek induló szlovák műkedvelő csoportnál. A színművet 1923-ban mutatták be, s nyilván a darab kiválasztásánál az elsődleges szempont az volt, hogy a színmű alföldi szlovákok életéről szól, amit a címlapon is kiemeltek.

A. századeleji, — különösen a Viharsarokban lejátszódó — események, nagy hatással lehettek Tajovskýra. A parasztság mozgalmái a szlovák lakta helyeken erősek voltak. Békéscsabán Áchim András vezeti az elégedetlen parasztokat. 1908-ban Tótkomlóson nagy parasztgyűlést hívtak össze, amelyen Áchim a korabeli forrás szerint („Dolnozemský Slovák”) szlovákul is szóno-kolt. A gyűlésen elhatározták, hogy még abban az évben Békéscsabára parasztkongresszust hívnak össze. A kongresszuson Áchim András mellett ott találjuk a szlovák burzsoázia egyik képviselőjét, Milan Hodžát [11], is. Tajovský a helyi tapasztalatok birtokában és Milan Hodža közvetítésével — aki ezekben az években járt Tajovskýnál Nagylakon — világosan látta a környező parasztság és mezőgazdasági munkásság körében kialakult helyzetet, amely nagy hatást tett rá. Ez a hatás különösen a „V službe” c. egyfelvonásosában érződik. Jano, a szolgálégény a kizsákmányolást már nem tűri szó nélkül, hanem önérzetesen gazdája fejéhez vágja a nehéz szavakat: „No várj csak, egyszer majd mi is összefogunk. Ha ti gazdák szövetkeztek, mi munkások szervezkedni fogunk”. A darab hűen ábrázolja az alföldi parasztság osztályharcát, amely a szlovákiaitól élesebb formákban nyilvánult meg.

Ha Nagylakon írt novelláit, drámáit értékeljük, elmondhatjuk, hogy az élet reális ábrázolása, eszmei mondanivaló és művészi színvonal tekintetében ezek a művek Tajovský kritikai realizmusának legsikerültebb művei közé tartoznak. Ennek ellenére az író úgy érezte, hogy műveiben még nem sikerült az életet hűen tükröznie. Ivan Thurzóhoz [12] 1907. június 19-én írt levelében

többek között a következőket írja „... de a baj az, hogy hiányzik a felvidéki környezet. Ezekről az alföldiekről nem tudok írni.” [13] Novellái és később megírt színművei az ellenkezőjét bizonyítják. Nemcsak az emberek életét, gondolkodásmódját ismerte meg alaposan, hanem nyelvét is. A középszlovák nyelvjárás elemeit különösen a Statky-zmätky-ban művészién használta fel az ottani falusi környezet aláfestése érdekében. Hadd álljon itt néhány példa Tajovský szótárából: stuhľa (stužka-szalag), čelad (sluhovia-szolgák). Használ idegen eredetű szavakat is, amelyek azonban a nép között nagyon elterjedtek, pl. a furmanka (fuvar), nátura (szokás), banovať (sajnálni) stb. Különösen a melléknévek használatában a tipikus középszlovák nyelvjárásos formát használja: takô, (také-olyan), mladô (mladé-fiatal), prázdňô (prázdne-üres).

Hivatalt és írói elfoglaltsága mellett sok időt szentelt a szlovák nemzeti mozgalom kérdéseinek. Bekapcsolódott a nemzetiségi jogok ápolásáért folyó harcba, illetve küzdött e jogok kivívásáért. Igaz, az alföldi szlovákság nemzeti vívmányokért vívott harca más körülmények között, részben más formákban is folyt, mint Szlovákiában. Tajovský minden lehetőséget kihasznált. Egy-egy szlovák pap, vagy tanító megválasztása a nemzeti mozgalom szempontjából nagy jelentőségű volt, mert a szlovák lakosság anyanyelvének ápolása és a különböző nemzetiségi jogok tiszteletben tartása nagy mértékben függött e szlovák értelmiség vékony rétegétől. Tajovský katolikus léte ellenére, Karel Hrdlička evang. pap halála után, minden erejével azon fáradozott, hogy az új pap öntudatos szlovák legyen. Választása Ján M. Hroboňra, Samo Bohdan Hroboň költő testvérének fiára esett, aki ekkor Árva megyében volt lelkész. Számára 400 nagylaki aláírással ellátott meghívó levelet küldött. A megüresedett papi székre mégis Ivan Bujna került. Tajovský a mulasztásért a Szlovák Nemzeti Párt tehetetlen vezetőit vonta felelősségre [13] Mint látjuk, nemcsak irodalmi téren, hanem ilyen jellegű kérdésekben is állandóan tartotta a kapcsolatot Szlovákiával. Figyelme mindenre kiterjedt. A Szlovákiából kapott leveleknek egy részét a 180 tagot számláló szlovák népkörben felolvasta. Megalapította a Nemzeti Pártot, amely a választásokon a románokkal működött együtt. Ezekben az években más írókkal közösen egy népi irodalmi folyóirat tervén dolgozott. Mindezt távol Szlovákiától egy Maros melletti faluban tette.

Tajovský Nagylakon töltött évei jelentősek a nép kulturális felemelkedése szempontjából is. Népművelési munkájáról szerényen megjegyzi: „Olykor több érdemet tulajdonítanak nekem, mint amennyire érdemes vagyok... Az én érdemem itt csupán abban áll, hogy folyóiratokat és könyveket terjesztetek...” [14]. Hogy ezen a téren tényleg milyen munkát fejtett ki feleségével együtt, azt jól mutatják a következő statisztikai adatok: Nagylakra kerülésekor a „Slovenský týždenník” c. hetilapnak 7, a „Dennica” lapnak meg 3 előfizetője volt. Távozásuk idején a Slovenský týždenník 170, a Dennica pedig 30 példányban fogyott el. Minden megjelent könyvből 10–20 példányt adtak el. A Muzeálna slovenská spoločnosť [15] (Szlovák Múzeum Egyesület) részére tagokat szerveztek. A házaspár gyakran látogatta a népkört is. A nemrég alakult kör 1904. október 30-án Tajovskýt választotta meg első könyvtárosává. A kör számára sok értékes könyvet ajándékozott.

Segítette a falu műkedvelő színjátszó csoportját. Nagylakon a kulturális munka, a többi alföldi községhez viszonyítva, eléggé előrehaladott stádiumban volt. Ez azzal is magyarázható, hogy Nagylakon számos olyan férfiú tevékenkedett, akik a szlovák nép kulturális felemelését szorgalmazták. A sok közül csak Andrej Seberínyt (Véterán) és Karel Hrdličkát említem meg. Ezért nem

véletlen, hogy a nagylaki műkedvelők már 1903-ban olyan darabot játszottak, mint Palárik: *Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch* (Kibékülés avagy Kaland az aratóünnepen) c. játékát.

Kulturális munkában feleségén kívül jó segítőtársakra talált Ján Gregor és Ludmila Markovičová személyében. A fiatalsággal nagyon szeretett foglalkozni: szlovák népdalokra tanította őket, színdarabokat rendezett, melyben felesége is segítette, sőt egyes esetekben szerepet is vállalt.

A lakosság körében végzett kulturális munkája a környező szlovák-lakta területek szempontjából is jelentős volt. Munkája éreztette hatását Pitvaroson, Tótkomlóson, Békéscsabán és Szarvason, mégpedig azért, mert egy-egy nagylaki színdarab előadására a szlováklakta községek elküldték képviselőiket. A nagylakiak szintén megnézték egy-egy komlói, csabai előadást. Lehet, hogy részben e kapcsolatoknak köszönhető, hogy Tótkomlóson 1907-ben Jozef Hollý „Kubo”-jával megtartották az első szlovák színdarab bemutatóját.

Tajovský már 1908-ban olyan tervekkel foglalkozott, hogy elhagyja Nagylakot. Ha ennek okait vizsgáljuk, akkor a következőket kell megállapítanunk. Annak ellenére, hogy a nagylaki népet nagyon megszerette és a népet viszont, 1908-tól kezdve visszavágyott Szlovákia területére. Hogy az elmenetel gondolatával foglalkozott, ehhez nagymértékben hozzájárultak azok az ellentétek, amelyek Boor Lajos és közte kialakultak. Hana Gregorová az elmenetel okait boncolgatva megállapítja: „Nagylakról különböző okok miatt távoztunk, az egyik ilyen ok az volt, hogy Gregor nem értett egyet azzal a politikával, amelyet Ludovít Boor evang. pap, a nagylaki szlovákság vezetője folytatott [16]. Ezek az ellentétek a (Karel Hrdlička halála után) megválasztandó új pap személyének kérdésében is felmerültek. Boor Hroboň ellen korteskedett [17]. De egyéb kérdésekben is ellentétek merültek fel közöttük.

Tajovský jobbnak látta az elmenetelt. A nép annyira ragaszkodott hozzá, hogy tervének megmászása érdekében rábírta a bank vezetését, hogy Tajovskýnak magasabb fizetést kínáljon fel. Azonban Tajovský 1910-ben végleg elbúcsúzik Nagylaktól. A szemtanúk leírása szerint a búcsúztatására megjelent néppel együtt Tajovský is nagyon zokogott. Az összegyűltek az író tiszteletére elénekelték négy szövegben Kuzmány „Kto za pravdu horí”-ját és a „Hojže Bože” nevezetű dalt.

Eltávozása különösen a falu kulturális életében csakhamar éreztette hatását. A visszaesést legkifejezőbben a „Dolnozemský Slovák” (Alföldi Szlovák) című hetilap 1911. 11. számában „Egy parasztlány” jellegű levél fejezte ki. „... Sajnos, elmúltak már azok a szép idők. Amióta Markovičné úrnő és Gregor-Tajovský úr Nagylakról elment, nincs aki színdarabokat rendezzen, nincs aki törődjön velünk.”

Elmenetelének egyes magyarosító körök örültek, de az egyszerű szlovák nép még sokáig szeretettel gondolt Tajovskýra, akiben puritán férfiút, jó barátot és lelkes tanítómestert ismert meg.

JEGYZETEK

[1] A Túrócszentmártoni Tátra Bank tisztviselője.

[2] A Túrócszentmártoni Tátra Bank ügyvédje.

[3] Matica slovenská Levéltára.

[4] Matica slovenská Levéltára.

- [5] Tajovský v kritike a spomienkach, Bratislava, 1956. 653.
- [6] A Szlovák Nemzeti Párton belül a konzervatívokkal szemben álló csoport. Hlaszisták a cseh polgárságra való támaszkodás hívei voltak. Emellett a szlovák polgárság össze-
erejének kifejtése, a szlovák polgárság gazdasági erejének megerősítése állott politikájuk
középpontjában.
- [7] Matica slovenská Levéltára.
- [8] Tajovský v kritike a spomienkach, Bratislava, 1956. 210.
- [9] STEFAN KRČMÉR, Stopäťdesiat rokov slovenskej literatúry, Matica slovenská, 1943. 105.
- [10] Tajovský v kritike a spomienkach, Bratislava, 1956. 609.
- [11] Alkalmazkodni tudó, ruganyos burzsoá politikus, aki hol a munkásmozgalom felé, hol
meg a pesti kormány felé tesz közeledési kísérletet. A hitlerizmus elől mint a burzsoá
Csehszlovákia miniszterelnöke vonult emigrációba.
- [12] A Túróczzsentmártoni Tátra Bank hivatalnoka.
- [13] Matica slovenská Levéltára.
- [14] Tajovský v kritike a spomienkach, Bratislava, 1956. 210.
- [15] Egészen a bekövetkezett államfordulatig (1918) ez volt a szlovákok egyetlen hivatalos,
államilag jóváhagyott kulturális egyesülete, ahol történelmi stúdiumok művelése mellett
szóba kerültek az irodalmi kérdések is.
- [16] Tajovský v kritike a spomienkach, Bratislava, 1956. 662.
- [17] Matica slovenská Levéltára.

ЙОЗЕФ ГРЕГОР—ТАЙОВСКИ В СЕЛЕ НАДЬЛАК

Д. Синчок

Автор статьи знакомит с творчеством знаменитого представителя словацкого критического реализма Йозеф Грегор—Тайовски в период его пребывания в селе Надьлак.

Анализируются важнейшие новеллы и пьесы, написанные в селе Надьлак. В этих произведениях, как по форме, так и по языку, сильно чувствуются отличающиеся от словацких условий свойства словаков, живущих на Венгерской низменности. Произведения Тайовски, написанные в селе Надьлак, можно отнести к самым удачным произведениям его критического реализма. Тайовски занимает важное место и в борьбе словацкой национальности в селе Надьлак.

В конце статьи автор пишет о культурно-просветительной работе писателя, положительные действия которой имелись не только в селе Надьлак, а в других обитаемых словаками сёлах.

JOZEF GREGOR TAJOVSKÝ IN NAGYLAK

von Gy. SZINCSOK

Die Arbeit befasst sich mit der Nagylaker Tätigkeit des grossen slowakischen kritischen Realisten Jozef Gregor Tajovský und analysiert diejenigen der wichtigsten Novellen und Bühnenwerke, die in Nagylak entstanden sind. In diesen Werken macht sich die — von den Verhältnissen der Slowakei zum Teil abweichende — Eigenart der grossen ungarischen Tiefebene sowohl in inhaltlicher als auch in sprachlicher Hinsicht stark fühlbar. Die hier geschriebenen Werke können zu den gelungensten Schöpfungen seines kritischen Realismus gezählt werden. Tajovský nimmt auch in den Nagylaker Kämpfen der slowakischen Nationalbewegung eine bedeutende Stelle ein. Abschliessend wird die volksbildnerische Arbeit Tajovskýs behandelt, die nicht nur in Nagylak, sondern auch in den slowakisch bevölkerten Gemeinden der Umgegend positive Wirkungen ausübte.